

Fra Kabul til næste forlig

Dansk forsvars- og sikkerhedspolitik
i en usikker verden

Henrik Breitenbauch
Center for Militære Studier

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Oversigt

Verden efter Kabuls fald

- Katalysator, ikke en revolution
- USA og Europa
- Militære og civile midler
- Fra offensiv til defensiv

Danmarks sikkerhedsgeografier

- Danmarks geopolitiske rum
- Øst, Syd, Nord ... Vesten
- Forsvars- og sikkerhedspolitiske valg
- Det næste forlig

Den strategiske betydning af Kabuls fald

- Ny debat **om vestens ambitioner og midler**

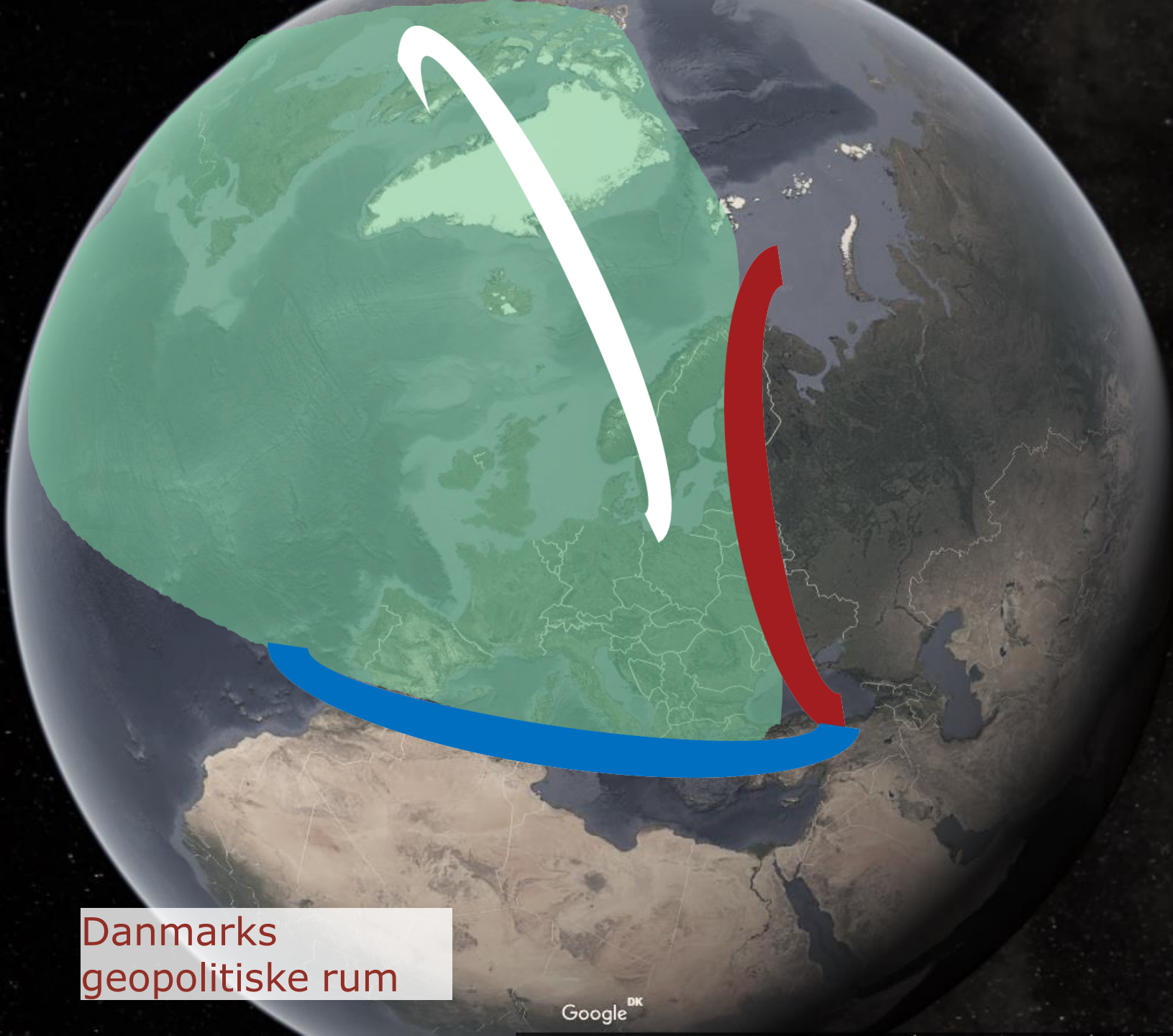
- Siden 2005: Integration af civile og militære midler i politisk ramme
- Justering allerede i 2010 fra store missioner til indirekte tilgang
- Nye missioner: Hovedsageligt støtte, kapacitetsopbygning , SOF
- **Militære indsatser stadig relevante**

- Ny debat om **USA og Europas betydning** for dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik

- Overdrevet fsva 'valg': **Europa kan ikke erstatte USA** ift forsvar (Rusland, Kina)
- **Større europæisk rolle** (allerede!) i nærområdet (Nordafrika, Mellemøsten) ... men selv der afhængighed af USA
- **Dansk balanceskift** (med Frankrig) siden 2017 vil fortsætte

- **Katalysator**, ikke en revolution
- **Falske modsætninger:**
 - Militær versus civil
 - USA versus Europa
- **Strategisk skift:** Defensiv (afskærmning) versus offensiv (transformation)

- **Reel effekt:** øge igangværende tendens:
- Endnu mere tvivl på evne til at håndtere kriser ude (med civile og militære midler) skubber fokus fra konflikterne til kontrol med grænserne
- Fra 'offensiv' (derude) til 'defensiv' (nærområder og grænser) dagsorden
- **Afskærmning mere end transformation**
- **Opgaver: Kollektivt forsvar (øst) og afskærmning (syd)**

Danmarks
geopolitiske rum

Rusland

Problemer:

- Et **geopolitisk problem**, ikke en direkte militær trussel for Danmark, men fordrer militære midler til kollektivt forsvar. Søger at splitte Europa og undergrave opbakning til institutionerne
- **Konfrontation i flere dimensioner**: militært, efterretningsmæssigt, propaganda/fake news, påvirkningskampagner, kriminalitet, cyber, med videre.

Løsninger:

- **Kollektivt forsvar** (NATO), herunder Enhanced Forward Presence i Baltikum; konventionel afskrækkelse, klassiske militære operationer (land, luft, sø). Atomtruslen, nye missiler.
- **Hybride trusler**: politi, efterretning, cyber, (påvirkningsoperationer, investeringscreening, etc.)
- **NATO (USA)** helt afgørende for den hårde sikkerhed
- EU supplerende rolle, særligt på den bløde sikkerhed (hybrid, diplomati, sanktioner)

Syddagsordenen

Problemer:

- **Ustabilitet er et geopolitisk problem**, ikke en direkte militær trussel for Danmark, men afføder international terrorisme. Svage stater, økonomier og institutioner, voldelig ekstremisme, befolkningstilvækst og ukontrolleret migration truer sammenhængskraften i Europa
- Ustabilitet er svært at håndtere: **Der er ikke noget at true, samarbejde med, eller kooptere**
- Skrøbelige og illegitime institutioner – trusler fra andres svaghed

Løsninger:

- Øget fokus på afskærmning: **kontrol af Europas ydre grænser** (FRONTEX, Sea Guardian)
- **Kapacitetsopbygning og dialog med bufferstater**, indsatser for stabilisering (terrorbekæmpelse, oprørsbekæmpelse, afslutning af borgerkrige) og langsigtet udvikling (alle staternes instrumenter), skift fra 'almindelige' landstyrker til specialstyrker
- **NATO rolle noget perifer** (fx NATO Training Mission Iraq), potentielt ikke meget større (NATO Hub for the South). Men væsentlig ramme for fælles operationer (anti-terror interoperabilitet).
- **EU som samlepunkt**

Arktis

- **Stigende strategisk betydning af Arktis** (erkendt: Arktis-pakke)
- **Arktisk sikkerhedsdilemma:** Et USA, der fokuserer mere på selvforsvar må kunne forsvare Thule. Russiske kampfly i 'nærheden' af Thule, amerikanske signaler om opgradering af tilstedeværelse.
- US Second Fleet, NATOs Atlanterhavsflåde (GIUK Gap)
- Økonomisk strategi: investeringer (Rigsfællesskabsproblem), også Kina

- **Nord er et særligt geopolitisk problem** for Danmark: Rigsfællesskabet, USA, Rusland...
- Meget mere bilaterale relationer (**Danmark-USA direkte!**) , Arctic 5
- Forsvaret særligt Søværnet har altid spillet en særlig rolle i her, stigende rolle for Flyvevåbnet.
- **NATO:** Klar rolle i 'sort Arktis' = nordlige Atlanterhav, GIUK Gap; på vej til rolle i 'hvidt Arktis'... risiko for Danmark
- **EU:** Betyder ikke meget

Vesten

- **Enhed gør stærk:** Europa og det transatlantiske forhold
- Tre faser
- Ny splittelse: Hvor er truslen?
- Manglende fælles strategisk kultur
- NATO's uomgængelige rolle

- **Vesten og dansk forsvarspolitik:**
- Siden 2017:
 - Stadig USA
 - Mere Europa (Frankrig!)
- Fremadrettet:
 - Byde ind begge steder..

Kina som

sikkerhedspolitisk udfordring

- Forskelligt problem for NATO, EU, for USA, for de store og de små europæiske lande for sig...
- Teknologisk konkurrence

USA som sikkerhedspolitisk udfordring:

- På vej til Asien siden Bush
- På vej ud af MENA siden Bush
- På vej hjem siden Obama
- Republikanernes nedsmeltning har ødelagt konsensus siden 1945 om alliancernes (NATOs) og Europas betydning
- Midtvejsvalg 2022 og præsidentvalg 2024...

Forliget og de fire (fem) strategiske geografier

Danske valg

- Manøvrerum og relative gevinster
- Praktiske opgaver og alliancepolitik
- Logikken flyttede/flytter mod øst og nord
- Fleksible, højteknologiske kapaciteter – et mere blåt forlig
- Men vi kan ikke vælge syd fra: mere europæisk ansvar, eget nærområde
- Andre forhold: teknologi, innovation, grøn omstilling og samfundsøkonomiske effekter

